

rof. La duplicació de la -r-, que constatem tant en *càrritx* com en el continental *carrizo*, *carris*, i en *Carrai-xet*, no és gens clar (si bé possible) que es pugui justificar per influència de l'àrab; ja degué ser antiga si fem cas de *carrectum* 'tanca, closa' en glosses llatines dels Ss. VIII i IX; potser més aviat deguda a la influència universal del radical de *carro* (que ens mostren *carro-nyia*, *carrabina*, etc.), ajudat per noms vegetals com *garric*, *garriga*, *carrasca*, *carràs*. En un poble, molt conservador, del Maestrat, ha sobreviscut d'això una curiosa i arcaica variant fonètica: *lo kažilët* és el 'carrai-xet' o 'canyet' a Cervera del Maestre (1961), situat a sota del cementiri: ací *CARICETUM* > *caricet amb la *é* arabitzada > *carigët*, metàtesi *cağilet* amb el fenomen -r- > -l- tan freqüent en els arabismes (*Entre-
DL* III, 166-7); ara bé notarem que l'arcaisme és encara més gran pel fet que en aquesta forma es va mantenir la *r* sense canvi en *rr*. Men. *escarxilló* 'espiga de càrritx', de *carxilló < **carr(i)txelló* amb es-aglutinat o per encreuament amb un *espigó* (les acs. 1 i 2 de l'*espigó* d'*AlcM* tenen sentit vegetal): «era costum que'ls balladors o convidats, per anar cap an es ball, es fessin lllum am faies de canyes o d'*escarxillons* enceses», «serra, serra, serradós, / serrarem *escarxilló*, / per amunt i per avall / ---», Camps Merc. (*Folk. Men.* I, 238; II, 103); la síncope induiria a sospitar que vingué d'un antic *CARICELLIONE o *-CINIONE* (o *-CICUNE* per encreuament amb *SPICULA*?), per via mossàrab, és clar.

¹ Parlant de la illeta de l'Espalmador, però és estranya la forma del mot, si no és que el vaig escriure distretament en una forma inconseqüent: «allí no s'hi fa espart, però sí savina i *càrric* al lloc d'arena i romaní», 1963. — ² Spitzer, *LexikK*, 48; Rohlf's (*ASNSL* CLXVII, 318) arriba per això fins a creure que sigui pre-romà, i no del ll. *CAREX*.

CARRO, del llatí *CARRUS*, d'origen gal; cast., port., it. *carro*, fr. *char*, roms. i oc. *car* (oc. ant. *carre*).¹ □ ^{1.ª} doc.: S. XIII: *carre*, en *VidesR*, 114v2 (ms. B *carro*), i *carro* (Muntaner).

Després de Muntaner el trobem en A. Canals (*Scipió* 66), Eiximenis (*Dotzè*, citat per *DAG.*), *Curial* III, 11; *JRoig* (*Spill*, 11269, 13096), etc.; i en el seu sentit especialitzat de constellació referint a l'òssa major o menor apareix en la versió catalana de la *Consolació* de Boeci feta per A. Genebreda (S. XIV, *AlcM*) i en la trad. de Dante per A. Febre (*DAG.*); i *carros triomfals*, que formen part de festes fastuoses, s'ementen ja en els texts dels Ss. XV i XVI (*DAG.*).

Pel que fa a la forma *carre* de *VidesR*, que també es troba en F. Alegre (*DAG.*), potser sigui un occitanisme; d'altra banda en Muntaner apareix una forma *càrreu* (amb la var. *càrrou*) que sembla ser un sinònim de *carro* o el nom d'una mena de *carro*.² Es tractaria d'un descendent del gallo-llatí *CARRAGO*, -ON (un derivat conegut de *CARRUS*); l'evolució de *CARRAGO* en *càrreu*, amb una vacil·lació posterior en el seu element final amb -ou, seria normal: cf. *CARABUS* > *càreu* > *caro*. És sabut que la -a- àtona postònica dona

normalment una *e* en català (*CANNĀBUM* > *cànem*).

DERIV.: *Carrada* 'la quantitat d'una cosa que cap en un carro' (Sopeira). *Carregar*, del ll. vg. *CARRICARE*; està ben documentat en els nostres diccionaris en el seu sentit primari de 'posar una càrrega sobre una persona o cosa (nau, bèstia)' [Llull, *Blanquerna*, *NCl.* II, 83.18; *VidesR*, 214v2; Desclot, *NCl.* II, 66.23; Muntaner, c. 51, etc.], i en els seus sentits figurats o translacís de: 'imposar una obligació' (*CostTort.*, 170), 'prendre's sobre si una culpa' (Ausiàs Marc, *AlcM*), 'importunar' (*Curial*, *DAG.*), 'assen-tar o recolzar' (*CostTort.*, *AlcM*), i notem també: «*carregar* censal o renda sobre algú que la haja de pagar», «comprar o *carregar* censal sobre la sua casa: facere domum suam vectigalem», «*carregarse* (el llaurador) a la esteva» (OPou, *ThPu.*, 91, 118 i 82, respectivament); aquest mot apareix sovint com a *cargar* en els texts antics amb l'eliminació de la *e* pretònica (així en *VidesR*, 214v2; Desclot, *NCl.* II, 66.23, 67.1, etc.)³ veg. avall *càrrega*. *Càrrega*: en els texts antics apareix més sovint com a *carga*, i avui aquesta pronúncia és molt estesa en molts llocs.⁴ En el sentit de 'unitat de mesura' (el valor de la qual canvia segons l'objecte i comarca)⁵ o 'bala' es documenta abundantment [1249, *Lleuda* de Cotlliure: «*carga* de pebre ---, *carga* de batafalua» (*RLR* IV, 24); *Tarifa Cor-Barc.*, 1271; *VidesR*, 201v1; «Item paga lo ciutadà de 3 *carregues* en amunt», *Consolat*, 237; «Item vuyt *carregues* de verema fallada» (1564, Igualada en *BDLC* XVI, 104); «una *carga* de vi» citat per *DBal.* de Bosch de la Trinx., etc.]; 'obligació moral o responsabilitat feixuga' (Vilanova, *AlcM*).

Càrrec 'pes carregat' [«de *carrech* de vi», títol d'un cap. del *Consolat* (160), i és molt repetit; St. Vicent, *Quar.*, 92.55; en uns versos del mall. P. Gomis de 1511 (*JMBover*, *BEscrBal.*, p. 369.1.4); i 1575, OPou, *ThPu.* dona «Pujar los *càrrec* alt: Sursum trahere onera» (p. 8), «Nau de *carrec*...» (68), «Lo lloc hon posen los *carrecs*...» (p. 69), i «biga de *carrec*...» (p. 151); avui és usual a Baix Ebre (1923, Benifallet, Tort.); «L'olivera té bon *càrrec*» (Tort., *AlcM*); «més acatxat pel pes dels anys (setanta-quatre) que, pel *càrrec* de la berena», Guinot, *Esc. Cast.*, 33; 'obligació moral o deure moral' (Llull, *Blanquerna*, *NCl.* I, 192.7; de l'*Orde de cav.* citat per Careta, *Barbr.*, 391); 'funció, tasca, dignitat' (Llull, *Blanquerna*, *NCl.* II, 115.7); OPou, *ThPu.*: «lo qui te *carrech* del estable» (p. 23), «tenir en *càrrec* los negocis de algú» (p. 139)].

Carregada. *Carregador* 'lloc on es carrega' (1341; 1533, Eiv., *AlcM*; Lluc, 1963; Eiv., 1963; Maó, *Es Cargador de Sa Sal*, 1963; a Finestrat vol dir més aviat 'descarregador', 1963); 'instrument de fusta per a carregar un canó' (Belv.). *Carregadores*: a — 'a tant la càrrega' (a Cerdanyola, *DAG.*). *Carreguetes*: a — 'a coll-i-be' (Eiv., *DAG.*). *Carregament*, var. *cargament* (Ss. XIII-XV; *DFA.*). *Carregós*, -sa 'importú, molest' [Llull, *Contemp.*, *AlcM*; «eu estaré en la casa de mon pare, no-conegut, e no seré a autre *carregós*», *VidesR*, 138v1, etc.]. Sempre molt més usat que el llatínisme *gravós* que el *DFA.* exclou del tot.